6 – ДӘРІС

ҒЫЛЫМДАҒЫ ҚҰНДЫЛЫҚТАР ТАБИҒАТЫ МЕН ОЛАРДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

МАҚСАТЫ

Ғылымдағы құндылықтар табиғаты мен олардың әлеуметтік-гуманитарлық маңызыдылығы ғылыми теориялық жағынан талданып қарастырылады. Сонымен қатар, ғылыми әдістердің қалыптасу мен қызмет етуінде аксиологиялық, яғни құндылықтық аспектілер анықталды.

ЖОСПАР

1. Ғылым дамуындағы құндылық түсінігінің тарихи мәні
2. Ғылыми танымға қатысты аксиологияның қоланылуы.
3. Құндылықтар туралы, Г.Риккерт және М. Вебер пікірлері.

ҒЫЛЫМИ ТАНЫМДАҒЫ АКСИОЛОГИЯ

Аксиология (грек, *axios* — құнды, *logos* — ілім) — құндылықтардың табиғаты, олардың әлеуметтік шындықта аталған орны және құндылық әлемінің құрылымы туралы философиялық ілім. Мәдениеттануда құндылықтар мәселесі ерекше орын алады, өйткені, мәдениет адамзат жасаған барлық құндылықтардың жиынтығы деген түсінік кең тараған.

https://cdn.culture.ru/images/57a63661-b87c-582f-b73a-1877dfb06504

ҒЫЛЫМИ ТАНЫМДАҒЫ ҚҰНДЫЛЫҚ ТҮСІНІГІНІҢ ҚОЛДАНЫЛУЫ

«Құндылық» түсінігі мен оның ғылыми философиялық мазмұныдалуы

Көптеген зерттеушілер құндылықтық мәселенің мазмұндалуын, **Герман Лотценің** философиялық ілімінен бастау алады десе;

Кейбір ғалымдар құндылық түсінігі, алғашқы рет **Кант философиясында** пайда болды. Ол үшін құндылық өзінше болмыс болмайды, құндылықтың алғышартты болмыс пен міндеттенуді ажырату болады.

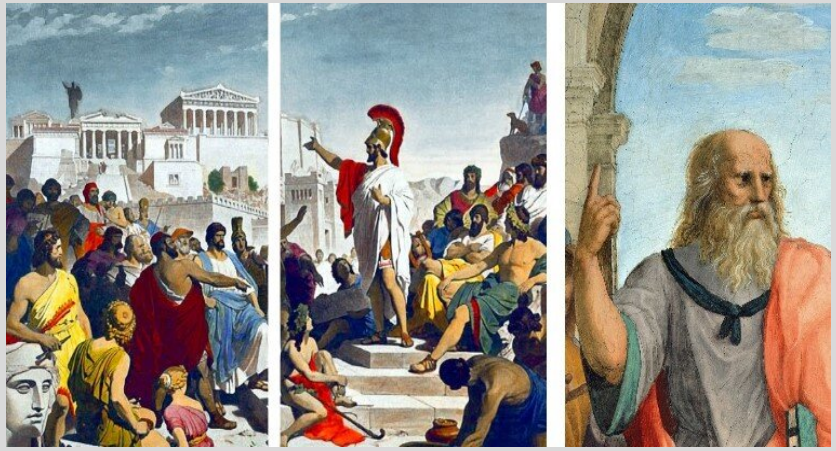

Платон өзінің **«Мемлекет»** деп аталатын диалогында әділеттілікті ең жоғарғы құндылық ретінде бағалайды.

ҒЫЛЫМДАҒЫ АКСИОЛОГИЯЛЫҚ ӘДІСТЕР

Ғылымда ғылыми әдістердің қалыптасу мен қызмет етуінде аксиологиялық, яғни құндылықтық аспектілер анықталды.

Ғалым әрқашан сол немесе басқа әлеуметтік-мәдени ортаның өкілі болып табылады.

Ғылыми-танымдық қызметтің идеалдары, методологиялық және коммуникативті нормалардың, ережелердің, парадигмалар мен көру тәсілінің, нәтижелеріне ықпал етеді.

Г. РИККЕРТТІҢ ҚҰНДЫЛЫҚ ЖАЙЛЫ ПІКІРІ

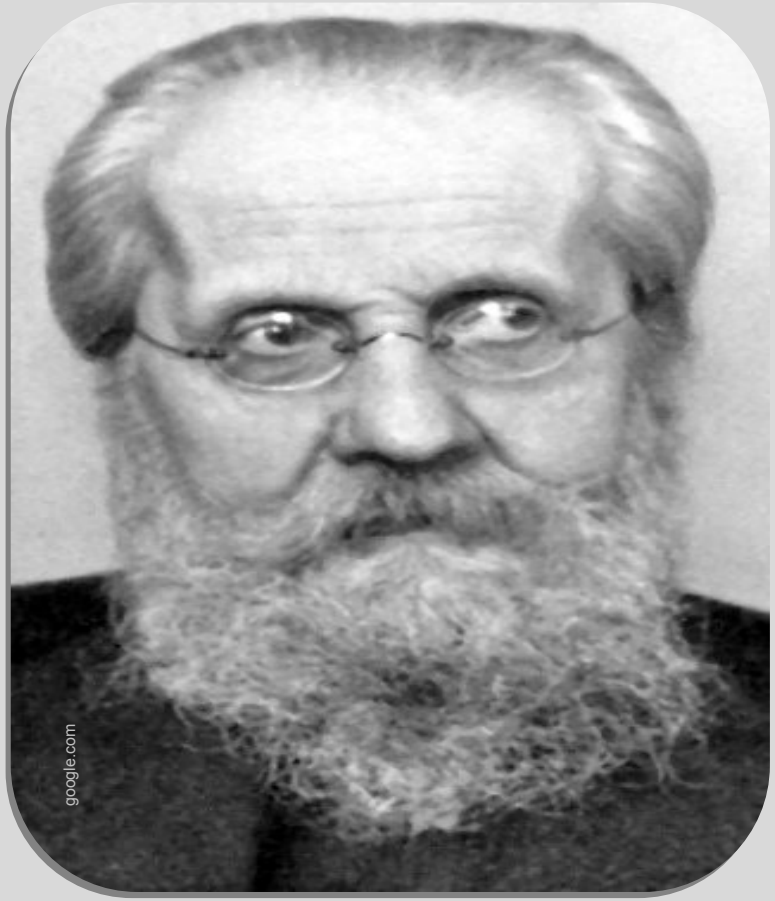

Егер сіз мәдениет объектісінен барлық құндылықтарды алып тастасаңыз, онда ол табиғаттың бір бөлігі болады.

Риккерттің пікірінше, физикалық немесе психологиялық шындықта құндылықтар жоқ. Құндылықтар өздері бар, олардың мәні маңызды.

Бірақ құндылықтар шындықпен екі мағынада байланысты:

1) құндылық объектіге қосылып, игілікке айналуы мүмкін;

2) құндылық тақырыпты бағалауға байланысты болуы мүмкін.

М. ВЕБЕРДІҢ ҚҰНДЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ОЙЫ

М. Вебердің пікірінше, құндылық-бұл әлеуметтік субъект үшін белгілі бір маңызы бар норма. М.Вебер өзінің **«Протестанттық этика және капитализм рухы»** кітабында протестантизмнің этикалық және діни құндылықтарының капиталистік рухты дамытудағы маңыздылығын атап өтті.

Құндылық пайымдауларынан еркіндік принципіне қатысты Вебер екі мәселені ажыратады: қатаң мағынадағы құндылық пайымдаулардан еркіндік мәселесі және білім мен құндылық арасындағы қатынас мәселесі.

Бірінші жағдайда анықталған фактілер мен олардың бағасын зерттеушінің дүниетанымдық ұстанымдарынан қатаң ажырату керек. Екіншіден, біз кез келген танымның танушы құндылықтарымен байланысын талдаудың теориялық мәселесін, яғни ғылым мен мәдени контексттің өзара тәуелділігі мәселесін айтамыз.

ҚОРЫТЫНДЫ

1. Құндылықтардың негізі олардың фактілігінде емес, мәнділігінде жатыр. Олар мәдениет пен оның игілігінде көпшілік сипатында көрініс табады.
2. Осыған сәйкес, құндылықтар теориясы ретіндегі философияның бастапқы негізі – бағалаушы субъект емес, шынайы объектілер ретіндегі мәдениеттегі құндылықтар көпшілігі болуы керек.
3. Мәдениет-жалпыға бірдей құндылықтармен байланысты және осы құндылықтар үшін сақталатын объектілер жиынтығы.

ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Алтаев Ж. А., Байтенова Н.Ж., т.б. Ғылым тарихы мен философиясы А., Раритет 2009 ж.
2. Ібжарова Ш.А., Зәурбекова Л.Р. Ғылым тарихы мен философиясы: Оқу құралы – 2-ші басылым / Қазақ ұлттық аграрлық университеті. – Алматы, 2010. – 189 б.
3. Степин В.С. История и философия науки: Учебник. М., 2011
4. Крянев Ю.В., Моторин Л.Е. История и философия науки:Уч.пособие. М., 2011
5. Мареев С.Н., Майданский А.Д. Философия науки. М., 2010

ИНТЕРНЕТ – РЕСУРСТАРЫ

1. https://platona.net/load/
2. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiP6bOF0oXAhUpg_0HHaX2CiMQFnoECB0QAQ&url=https%3A%2F%2Felar.urfu.ru%2Fbitstream%2F10995%2F28647%2F1%2F978-5-7996-1142-2_2014.pdf&usg=AOvVaw1i3w9Gqy966s6CbeKmLsZH